

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.2.9.
COM(2011) 52 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

a kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogram időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére, valamint a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére megfogalmazott válaszról

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

a kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogram időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére, valamint a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére megfogalmazott válaszból

1. HÁTTÉR

Az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramjáról (2007–2013) szóló, 2006. december 18-i 1982/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozat¹ (a továbbiakban: hetedik keretprogram) 7. cikkének (2) bekezdése értelmében független szakértők bevonásával legkésőbb 2010-ben el kell végezni a hetedik keretprogram igazolt tényeken alapuló időközi értékelését. Az értékelésnek ki kell terjednie a folyamatban lévő kutatási tevékenységek minőségére, a végrehajtás és az irányítás minőségére, valamint a meghatározott célok megvalósításában elért előrehaladásra. Az értékelés több kiegészítő elemzésre, így például az információs és kommunikációs technológiára (IKT) vonatkozó tématerület időközi értékelésére² is támaszkodhatott.

Az időközi értékelés elvégzésére a feladat kereteit kijelölő bizottsági határozat³ alapján tíztagú szakértői csoport alakult. A csoportban az elnöki teendőt Rolf Annerberg, a Svéd Környezetvédelmi, Agrártudományi és Területgazdálkodási Kutatási Tanács főigazgatója látta el. A csoport 2010. november 12-én nyújtotta be jelentését, mely az interneten⁴ is olvasható.

Az 1982/2006/EK határozat,⁵ valamint az „Együttműködés”,⁶ illetőleg a „Kapacitások”⁷ egyedi programot létrehozó két határozat azt is előírta, hogy független szakértők részvételével 2010-ig időközi értékelésnek kell alávetni a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus működését. A kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus időközi értékelésének eredményeit a Bizottságnak jelentés formájában a Tanács és az Európai Parlament elé kell tárnia, aminek alapján ez a két intézmény dönthet a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus számára az EU által nyújtandó, már előirányzott pénzügyi hozzájárulás második részletének (legfeljebb 500 millió EUR) a 2011–2013. időszakra történő rendelkezésre bocsátásáról.⁸ A független szakértőkből álló hattagú csoport, mely Erika Mann korábbi EP-képviselő elnökletével

¹ HL L 412., 2006.12.30., 1. o.

² „Catalysing European Competitiveness in a Globalising World” („Az európai versenyképesség katalizálása egy globalizálódó világban”) – a szakértői panel jelentése a hetedik keretprogram IKT-témájának időközi értékeléséről. Az IKT területén végrehajtott további értékelések között megemlítendő az ARTEMIS és az ENIAC közös technológiai kezdeményezés, valamint a saját lakókörnyezetben való életvitel segítésére irányuló közös program időközi értékelése (http://ec.europa.eu/dgs/information_society/evaluation/rtd/index_en.htm).
C(2009) 8412-1.

³ <http://ec.europa.eu/research/evaluations>

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1982/2006/EK határozata (2006. december 18.), II. melléklet.

⁵ A Tanács 2006/971/EK határozata (2006. december 19.), III. melléklet.

⁶ A Tanács 2006/974/EK határozata (2006. december 19.), III. melléklet.

⁷ A Tanács 2006/974/EK határozata (2006. december 19.), III. melléklet.

⁸ 1982/2006/EK határozat II. melléklet, 38. o.

végezte tevékenységét, 2010. augusztus 1-jén nyújtotta be – az interneten⁹ ugyancsak olvasható – jelentését.

Ez a közlemény megválaszolja a két említett értékelésben megfogalmazott ajánlásokat:¹⁰ vázlatosan ismerteti azokat az intézkedéseket, amelyeket a Bizottság már megtett vagy meg kíván tenni, és jelzi azokat a kérdéseket, amelyekre nincs nyilvánvaló vagy közvetlen megoldás.

Különösen a keretprogramok felépítése és tartalma, valamint a végrehajtásukra irányadó pénzügyi szabályok tekintetében több olyan probléma is felmerült, amelyet a Bizottság egyedül nem képes megoldani, mert kezeléséhez együttes fellépésre van szükség a szereplők szélesebb köre, köztük a tagállamok, a Tanács és az Európai Parlament részéről.

2. VÁLASZ A HETEDIK KERETPROGRAM IDŐKÖZI ÉRTÉKELÉSE KAPCSÁN MEGFOGALMAZOTT KONKRÉT AJÁNLÁSOKRA

2.1. Az európai kutatási térséggel (EKT) és az innovatív Unióval összefüggő célok előreviteléhez létfontosságú a kutatóbázis integrálása...

Az eddig – különösen a közös technológiai kezdeményezések, az ERA-NET kezdeményezések, a 185. cikk szerinti tevékenységek, a Marie Curie képzési tevékenységek társfinanszírozási mechanizmusai és a most az első lépések megtételénél járó közös programozás megvalósulása kapcsán – elért eredmények ellenére még mindig kiemelt feladat mind a köz-, mind a magánszektorban a kutatás szétszabdaltságának felszámolása és a kritikus tömeg létrehozása.

A jövő európai uniós kutatási programjainak egyértelműbben kell összpontosítaniuk a konkrét tudományos eredményekkel, a technológiai vezető szereppel és az ipar versenyképességével kapcsolatos kiemelt kutatási feladatokra, valamint a nagy léptékű társadalmi kihívásokra. Ettől több téren is várhatunk eredményeket: egyebek mellett következetesebb lesz a kiemelt célok meghatározása, nagyobb összegek válnak mozgósíthatóvá a magánszektorban, megnő az európai hozzáadott érték, és megerősödnek a hatások mérésének alapjai.

Mindehhez az európai kutatási térség adja a keretet, hiszen ezen belül azonosíthatók a közös és az egymáshoz közeledő érdekek, miközben jobban összehangolhatók a kutatási kapacitások.

Az innovatív Unióra vonatkozó elképzelések meghatározzák, hogy az Európa 2020 stratégiának az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéssel kapcsolatos céljai hogyan érhetők el a kutatás és az innováció stratégiai szemléletű, integrált megközelítésén keresztül. Az európai uniós kutatás- és innovációfinanszírozás közös stratégiai keretéről hamarosan közzétételre kerülő zöld könyv széles körű nyilvános vitafolyamatot indít el, mely segíteni fogja a jövőbeli programokban figyelembe veendő kulcsfontosságú kérdések meghatározását.

⁹ <http://ec.europa.eu/research/evaluations>

¹⁰ A közlemény csupán kivonatossan idézi az ajánlásokat, az ajánlások teljes szövege a vonatkozó értékelőjelentésekben olvasható.

2.2. A kiváló minőségű kutatási infrastruktúra kialakítása és működtetése...

A Bizottság egyetért azzal, hogy a keretprogram, illetőleg az Európai Beruházási Banktól és a strukturális alapokból származó finanszírozás jobb összehangolásával javulnak az infrastruktúra-fejlesztés finanszírozásának feltételei.

A hetedik keretprogramból új kutatási infrastruktúra létrehozására nyújtott finanszírozás az ESFRI úttervében szereplő projektek előkészítő szakaszát támogatja, és néhány ilyen projekt esetében már megtörtént a kohéziós politikával való szinergiák feltérképezése és az ezzel kapcsolatos információk továbbítása a projektkonzorciumok felé. A Bizottság biztos abban, hogy a szinergiák már a hetedik keretprogram vége előtt hoznak eredményeket.

A hetedik keretprogram utolsó éveiben folytatódik az integráló tevékenységek (I3) támogatása. A kutatási infrastruktúrához kapcsolódó képzési tevékenység megerősítése az „Emberek” egyedi programban érdekes, megfontolásra érdemes lehetőség.

Az Európa 2020 stratégia nyomán lehetséges, hogy a kutatási infrastruktúra területén valamennyi projektnek tartalmaznia kell majd innovációs munkacsomagot is, ami elősegítheti az ipar nagyobb részvételét. A 2012. évi munkaprogram nagyobb hangsúlyt fog fektetni arra, hogy a harmadik országok kutatói is élvezhessék az európai kutatási infrastruktúrához való hozzáférés előnyeit.

Az elektronikus infrastruktúra fejlesztése és az egységes „online EKT” kialakítása kapcsolatokat teremt Európa teljes egészében a kutatók, a műszerek, az adatok és a számítási erőforrások között. A digitális menetrendre vonatkozó kiemelt kezdeményezés szerves részeként ez a munka – egyebek mellett a számítás- és adatintenzív kutatást segítő online szolgáltatások fejlesztésével, a GÉANT hálózat korszerűsítésével és a PRACE nagy teljesítményű számítási infrastruktúra továbbfejlesztésével – a hetedik keretprogram második felében is folytatódni fog.¹¹

2.3. A finanszírozás mai szintjét legalábbis meg kell őrizni...

Az Európa 2020 stratégia egyértelműen rámutat, hogy a társadalmi haladásnak és a virágzó gazdaságnak nagyon fontos hajtóereje a kutatás és az innováció. A stratégiában kitűzött célok teljesítése, a legfontosabb EU-szintű kihívások megoldása és a versenytársaink nagy léptékű és nagyra törő kutatás-, fejlesztés- és innovációfinanszírozási terveiből adódó helyzet kezelése csak akkor lehetséges, ha kutatási és innovációs keretünkhöz hiteles mértékű finanszírozást rendelünk.

A költségvetés felülvizsgálata kapcsán előterjesztett javaslatoknak megfelelő közös stratégiai keret – a finanszírozás eredményorientáltabbá tételével és EU-szintű hozzáadott értékének növelésével, valamint más köz- és magánszektorbeli finanszírozási források mozgósításával – hatékonyabbá fogja tenni az Európai Unió szintjén kutatásra és innovációra fordított források felhasználását.

2.4. Kellően differenciált innovációs stratégiára van szükség...

A Bizottság egyetért ezzel az ajánlással, mely nagyon közel esik az Európa 2020 stratégia összefüggésében az innovatív Unióra vonatkozóan közzétett közleményben kitűzött irányhoz.

¹¹ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm

Az elmúlt években az európai technológiai platformok bátorításában, valamint a közös technológiai kezdeményezések és a köz-magán társulások támogatásában tetten érhető azon törekvés, hogy a keretprogramok finanszírozási prioritásai jobban igazodjanak az ipar technológiai igényeihez, nemcsak megnövelte a keretprogramból finanszírozott kutatás ipari relevanciáját, hanem, alapvetőbb szinten, teljes iparágakat segített hozzá ahhoz, hogy közös kutatási stratégiák mögött sorakozzanak fel. Amint azt az innovatív Unióra vonatkozó kezdeményezés célul tűzi ki, a jövőbeni EU-szintű programoknak – a hiányosságok keresletoldali intézkedésekkel (szabványosítás, közbeszerzés, keretjellegű szabályozás stb.) való csökkentésével – még jobban meg kell erősíteniük ezt a törekvést, erőteljesebb tudásátadási mechanizmusokat kell létrehozniuk, és lökést kell adniuk az európai innovációs partnerségek beindításának.

Miközben az innovatív Unióval kapcsolatos célok teljes mértékben csak a finanszírozási programok új generációjában teljesülhetnek, a Bizottság már a jelenlegi keretprogramban is jelentős erőfeszítéseket tesz az innovációs hatások növelésére. Ez a továbbiakban a hetedik keretprogram végrehajtása érdekében elfogadandó munkaprogramokon keresztül fog történni, egyebek mellett olyan – például demonstrációs – projektek finanszírozásával, amelyek közelebb viszik a kutatási projekteket a piachoz, valamint azáltal, hogy a pályázatok elbírálása során nagyobb hangsúlyt kapnak az innovációs hatások. Emellett további finanszírozásban fognak részesülni egyfelől a kkv-specifikus projektek, másfelől pedig a kkv-k, illetőleg a hetedik keretprogramban „újoncnak” számító szervezetek számára vonzó témák.

2.5. Az egyszerűsítés területén ugrásszerű javulást kell elérni...

A Bizottság már korábban felismerte a további egyszerűsítés szükségességét. A keretprogramok végrehajtásának egyszerűsítésével kapcsolatban közzétett, több rövid és hosszabb távú lehetőséget bemutató bizottsági közlemény¹² nyomán élénk intézményközi vita alakult ki. Miközben súlyos érvek szólnak a hetedik keretprogramra alkalmazandó szabályok stabilitása és folyamatossága mellett is, széles körű egyetértés látszik kibontakozni abban, hogy három területen már a hetedik keretprogramon belül is gyors előrehaladást kell elérni:

- az átlagos személyi költségek meghatározására alkalmazott módszertan elfogadási kritériumainak újrafogalmazása révén, az egy adott személyzeti kategória átlagos költsége és a projekten dolgozó személyek igénybevételének tényleges költsége közötti elfogadható eltérés kritériumának megszüntetésével. Ily módon lehetővé válna a legtöbb olyan költségszámítási módszertan figyelembevétele, amelyet a kedvezményezettek – különösen a vállalkozások – a szokásos számviteli gyakorlatuk keretében követnek, ideértve a költségközpont-alapú módszereket is,
- annak lehetővé tételével, hogy a kis- és középvállalkozások tulajdonosai, valamint azok a természetes személyek, akik a vállalkozás könyvelése szerint nem részesülnek munkabérből, a hetedik keretprogram javára végzett munkájuk elismeréseképpen az „Emberek” egyedi programban a Marie Curie-ösztöndíjakkal kapcsolatban meghatározott átalánydíjak alapján részesüljenek finanszírozásban,

¹² COM(2010) 187, 2010. április 29.

- egy egyeztető bizottság felállításával a kutatási keretprogramok végrehajtásában részt vevő bizottsági főigazgatóságok képviselőiből annak érdekében, hogy egységesebbé válják a kutatási támogatásokra vonatkozó szabályok és eljárások értelmezése és alkalmazása.

A Bizottság 2011. január 24-én elfogadta a felsorolt egyszerűsítések haladéktalan – és a hetedik keretprogram folyamatban lévő projektjei esetében visszamenőleges hatályú – gyakorlati bevezetéséhez szükséges végrehajtási határozatot. Az előfinanszírozás kamatainak kérdését a költségvetési rendelet felülvizsgálata céljából a Bizottság által előterjesztett jogalkotási javaslat (COM(2010) 815) rendezi. A költségvetési rendelet javasolt felülvizsgálata ahhoz is alapvetően fontos, hogy a következő kutatás- és innovációfinanszírozó programokban gyökeresebb („ugrásszerű”) egyszerűsítések bevezetésére legyen lehetőség.

2.6. A hetedik keretprogram és az azt követő programok finanszírozási mechanizmusainak a mostanitól eltérő egyensúlyt kellene kialakítania az alulról felfelé építkező és a felülről lefelé építkező kutatás között...

A hetedik keretprogramban már ma is jelentős hangsúlyt kap az alulról felfelé építkező kutatás. Ilyen elven működnek a kutatók képzését és mobilitását támogató Marie Curie-cselekvések, valamint az Európai Kutatási Tanács által a „felderítő” kutatás számára nyújtott támogatások. Említést érdemel még a jövőbeni és a kialakulóban lévő technológiák finanszírozásának rendszere, mely az IKT területén felülről lefelé építkező tematikus pályázati felhívások és alulról felfelé építkező nyitott pályázati felhívások útján egyaránt támogatja a multidiszciplináris „felderítő” kutatást.

Az alulról felfelé építkező kutatás felé való további elmozdulás jegyében a hetedik keretprogram utolsó éveiben a Bizottság további nyitott, problémaorientált pályázati felhívásokat fog közzétenni. Emellett az innovatív Unióra vonatkozó kezdeményezés előirányozta az Európai Kutatási Tanács szerepének megerősítését, és a következő keretprogrammal kapcsolatos előzetes egyeztetéseken is fontos kérdés lesz az alulról felfelé, illetőleg a felülről lefelé építkező kutatás viszonyának tisztázása.

A keretprogramok egésze szempontjából nagyon fontos az alulról felfelé, illetőleg a felülről lefelé építkező kutatás megfelelő egyensúlyának biztosítása. A fentiekben (2.1. és 2.4. pont) a legfontosabb kihívásokra való erőteljes összpontosítással összefüggésben megfogalmazott észrevételek kapcsán nem szabad megfeledkezni arról, hogy mindez csak akkor vezethet sikerre, ha a projektek és a kutatók szintjén lehetővé teszi a kreativitás és az eredeti gondolatok érvényesülését.

A Bizottság e helyütt is megerősíti, hogy támogatja a tudásháromszög-koncepciót, és ezzel kapcsolatban emlékeztet arra, hogy az Európai Technológiai Intézet már dolgozik az oktatási komponens fellendítésén. Fontos szerep hárul e tekintetben az innovatív Unióval foglalkozó közleményben előirányzott két kezdeményezésre: „az egyetemek és az üzleti szféra közös fórumára” és a „tudásfejlesztési szövetségekre”, valamint a kutatók innovációs készségeinek kialakítására irányuló Marie Curie-cselekvésekre is.

2.7. Megfontolandó az új eszközök moratóriuma...

A hetedik keretprogram a még hátralévő években a jelenlegi jogalappal és a jelenlegi eszközökkel folytatódik tovább.

A Bizottság ugyanakkor meg fogja vizsgálni a jelenlegi eszközrendszert, és meghatározza azokat a területeket, ahol egyszerűsítés érhető el, illetőleg ahol átfedések vagy hiányosságok mutatkoznak. Megfontolandó emellett egyes újszerű eszközök, például a díjak vagy az innovatív beszerzési rendszerek alkalmazása is.

Ez a munka több úton, egyebek mellett az európai kutatási térséggel foglalkozó bizottságban (European Research Area Committee – ERAC) folyó egyeztetéseken és a partnerségek tárgyában hamarosan közzéteendő közleményen keresztül is kap majd támogatást. Az eredményeket a Bizottság a következő keretprogramra irányuló javaslataiba fogja beépíteni.

Az Európai Unió költségvetésének a lehető legjobb felhasználása azt jelenti, hogy a finanszírozást arrafelé kell terelni, ahol nagyobb az európai hozzáadott érték, erőteljesebbek a hatások és nagyobb a többletforrás-mozgósítási képesség. A fentiekben említett közös stratégiai keret fogja biztosítani azt, hogy az európai uniós kutatás- és innovációfinanszírozás irányát közös célrendszer és közös stratégia határozza meg. Ez már önmagában is szükségessé teszi egy koherens, karcsúsított eszközrendszer kialakítását.

2.8. A hetedik keretprogram még hátralévő éveiben további lépéseket kell tenni a nők részvételének növelésére...

A Bizottság nagy fontosságot tulajdonít ennek a kérdésnek, ugyanakkor megjegyzi, hogy mivel a keretprogram az európai kutatási tevékenységnek csak egy kis szeletét képviseli, az elérhető eredmények meglehetősen korlátozottak. A valódi előrehaladáshoz olyan közös stratégiára van szükség, amelyet a kutatásfinanszírozók és a kutatók az európai kutatási térség teljes egészében magukénak vallanak és aktívan alkalmaznak. Ebben az összefüggésben a Bizottság vállalja a kihívást, és kész vezető szerepet betölteni a folyamatban.

A jelenleg is folyamatban lévő erőfeszítések (a 40%-os cél; a monitoringra, a tudatosításra és az ismeretterjesztésre irányuló tevékenységek; a Marie Curie-cselekvések kapcsán elért sikerek) mellett a Bizottság további javaslatokkal is elő fog állni:

- maradéktalanul teljesíteni fogja azt a kitűzött célt, hogy a női tagok aránya az összes értékelőbizottságban és tanácsadó testületben elérje a 40%-ot, és kérni fogja a tagállamok támogatását ahhoz, hogy ugyanez a cél a programbizottságok esetében is teljesüljön,
- új, a tagállamok és a kutatóintézmények támogatását élvező elemzések elvégzését fogja kezdeményezni annak érdekében, hogy 2011 végéig azonosítsa azokat a kulturális és egzisztenciális tényezőket, amelyek kihatnak a női kutatók részvételére, valamint azokat az intézkedéseket, amelyekkel ezek a tényezők kiküszöbölhetők,
- több erőt fog mozgósítani a projektek figyelemmel kísérésére, azok teljes élettartamán keresztül,
- a Marie Curie-cselekvések útján meg fogja erősíteni a külön ezzel a kérdéssel foglalkozó Újrakezdési Panel szerepét, amely azokat fogja segíteni, akik valamilyen – például szülés miatti – megszakítást követően folytatni kívánják kutatói pályájukat.

2.9. Az alulreprezentált tagállamok fokozottabb részvételének elősegítése érdekében javítani kell a strukturális alapok és a keretprogram közötti kapcsolódásokat...

A már elért eredményekre konkrét példa a szinergiákkal foglalkozó szakértői csoport (Synergies Expert Group – SEG) működése, mely a hetedik keretprogram, a strukturális

alapok, valamint a versenyképességi és innovációs keretprogram közötti szinergiákat kutatja. Az akadémiai, politikai és gyakorlati háttérű, valamint a tudásháromszög oktatási komponensét képviselő tagokat egyaránt felsorakoztató testület egyfelől a jelenlegi (2011–2013) és a következő programozási időszakra, másfelől a hetedik keretprogram regionális cselekvéseinek jövőjére vonatkozóan fog tanácsokkal szolgálni. A testület a szinergiák területén az ERAC (az európai kutatási térséggel foglalkozó bizottság) által nemrégiben elvégzett elemzést is fel fogja használni.

Az Európa 2020 stratégia két kiemelt kezdeményezése: az innovatív Unió és a digitális menetrend jelentős hatással lehet az EU szakpolitikai és tevékenységei közötti jobb összhang kialakítására, ideértve a kutatás és az innováció finanszírozását, valamint a kohéziós célú támogatásokat is.

A strukturális alapok várhatóan támogatni fogják a kapacitásépítést, így például a kutatási célú infrastruktúra-fejlesztést és a nagy sebességű internet kiépítését Európa-szerte, ami hozzájárul az EU kutatási és innovációs bázisának kiszélesítéséhez és a tudásalapú társadalomhoz szükséges kapacitások létrehozásához.

2.10. A hetedik keretprogram megnyitása a nemzetközi együttműködés előtt...

A hetedik keretprogram már ma is rendkívüli mértékben nyitott a nemzetközi együttműködés előtt, cselekvéseiben több mint 160 ország jogalanyai vesznek részt. Ugyanakkor az együttműködés volumene mind a finanszírozás összegét, mind a résztvevők teljes számát tekintve – főként a kutatás területén nagyhatalomnak, illetőleg feltörekvőnek számító országok viszonylatában – viszonylag csekély. Ez komoly hiányosság, amellyel foglalkozni kell.

A meglévő kezdeményezések, így például az EU és harmadik országok közötti kétoldalú tudományos-technológiai megállapodások és az összehangolt pályázati felhívások tapasztalataira építve ezen a területen sürgősen stratégiaibb szemléletet kell kialakítani.

Ebből a célból a Bizottság alapos vizsgálatnak fogja alávetni a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos stratégiáját, és erről 2011 végéig jelentést is közre fog adni. Ennek keretében – a fentiekben (2.1. pont) a legfontosabb kihívásokra való összpontosítás kapcsán említettek figyelembevételével – elemezni fogja, hogyan hozható létre a kritikus tömeg és a megfelelő szakosodás az Európa igényeit kielégítő, illetőleg az Európa számára komparatív előnyöket tartogató területeken. Ebben az összefüggésben nagyon fontos, hogy jobban meghatározzuk a tagállamok és a keretprogram közös és egyenkénti feladatait, valamint azokat az eszközöket – például a nemzetközi tudományos-technológiai együttműködés stratégiai fórumán keresztül –, amelyekkel azonosíthatók a közös érdekű területek és a közös megközelítésmódok.

3. KITEKINTÉS

Jelentésének utolsó fejezetében a hetedik keretprogram időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport azt tárgyalja, hogy megállapításai és a rendelkezésére álló adatok milyen hatással vannak a jövőbeni finanszírozási programok céljaira és végrehajtásának módjára. A jelentés ebben a tekintetben kiemeli, hogy mindennek az Európa 2020 stratégia végrehajtását kell szolgálnia, ideértve az innovatív Unióra vonatkozó és a többi kapcsolódó kiemelt kezdeményezésben megfogalmazott nagyra törő célkitűzések megvalósítását is.

A szakértői csoport álláspontja szerint a következő keretprogram kutatási menetrendje és prioritásai meghatározásának kulcsa a kiválóság, a versenyképesség és a társadalmi beágyazottság hármasa. Ez nagyban megegyezik azzal, amit az innovatív Unióra vonatkozó kezdeményezés általános iránymutatása megfogalmaz.

Az értékelés eredményei közvetlen hatást fognak gyakorolni a kutatáspolitikai jövőjére, ezen belül is elsősorban a Bizottság által várhatóan még 2011 elején elfogadandó, a jövő kutatás- és innovációfinanszírozási programjainak legfontosabb aspektusairól széles körű nyilvános vitát kezdeményező zöld könyv tartalmára.

4. A KOCKÁZATMEGOSZTÁSI PÉNZÜGYI MECHANIZMUS

4.1. A kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmusról általában, az időközi értékelés háttere

Az Európai Unió Tanácsa 2005 decemberében felkérte az Európai Bizottságot és az Európai Beruházási Bankot (EBB), hogy tegyen javaslatot egy olyan, kockázatmegosztási elemeket is tartalmazó finanszírozási mechanizmus létrehozására, amely a 2007–2013. időszakban támogatná a kutatás, a technológiafejlesztés és az innováció területén szükséges többletfinanszírozást. A felkérés nyomán életre hívott, az EBB és/vagy pénzügyi közvetítői által nyújtott kölcsönökből származó esetleges veszteségek fedezésére mintegy 2 milliárd EUR-t (legfeljebb 1 milliárd EUR-t a hetedik keretprogram költségvetéséből, legfeljebb 1 milliárd EUR-t az EBB saját forrásaiból) tartalmazó kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus (a továbbiakban: mechanizmus) célja az, hogy a kutatási, a technológiafejlesztési és az innovációs tevékenységek területén mintegy 10 milliárd EUR összegű külső forrást mozgósítson magas kockázati profilú magánszektorbeli vállalkozásoktól és közszektorbeli intézményektől.

A hetedik keretprogramot létrehozó határozat II. melléklete értelmében az EU pénzügyi hozzájárulása két részletből áll: az első 500 millió EUR összegű részlet a 2007–2010. időszakra, míg a második 500 millió EUR összegű részlet a 2011–2013. időszakra vonatkozik, ez utóbbi részlet folyósításának azonban előfeltétele egy időközi értékelés elkészítése.

4.2. A mechanizmus időközi értékelése

Az időközi értékelés végrehajtására felkért, munkáját 2010 első felében elvégző független szakértői csoport jelentése¹³ megállapítja, hogy a mechanizmus olyan innovatív, anticiklikus, kereslet által vezérelt pénzügyi eszköz, amely sikeresen illeszkedett be az Európai Unió kutatásfinanszírozási rendszerébe, és amelynek sikerült radikálisan megnövelnie a kutatásra, a technológiafejlesztésre és az innovációra jutó finanszírozást. Kiemelve a mechanizmus beindítása óta a teljes EU-ra kiterjedően elért nagyon figyelemreméltó, még az előzetes várakozásokat is felülmúló eredményeket,¹⁴ az értékelés arra is rámutat, hogy egyfelől a

¹³ A jelentést Erika Mann, a csoport elnöke és Luc Soete, a csoport témafelelős előadója mutatta be az Európai Parlament ITRE bizottságának, a Tanács kutatási munkacsoportjának és a hetedik keretprogram érintett programbizottságainak.

¹⁴ A mechanizmus keretében 2009 végéig 6,3 milliárd EUR összegű kölcsön került jóváhagyásra, és a mechanizmus összesen 16,2 milliárd EUR összegű ráfordítást támogatott a kutatás, a technológiafejlesztés és az innováció területén, amivel jelentős, 15-ös ösztönzési rátát (EU/EBB-forrás kontra teljes támogatott kutatási-fejlesztési-innovációs célú ráfordítás) sikerült elérni; a mechanizmus

mechanizmus bevezetése nagyon hatékonynak és eredményesnek bizonyult, miközben az EBB-nél és a Bizottságnál hatalmas tudás gyűlt össze az ilyen jellegű új és közösen értékelt pénzügyi eszközök működtetésében, másfelől pedig a mechanizmus kiváló lecke-ként és bátorításként is felfogható abból a szempontból, hogy mi minden érhető el az EU költségvetéséből származó kockázatalapú tőke és az EBB-nél rendelkezésre álló pénzügyi források és szakértelem átgondolt ötvözésével.

Figyelembe véve, hogy a mechanizmus által megtestesített példaértékű modellt a jövőben tovább kell fejleszteni és intenzívebbé kell tenni, a csoport az értékelés keretében tíz ajánlást fogalmazott meg:

- a 2011–2013. programozási időszakra vonatkozóan:
 - a legfeljebb 500 millió EUR összegű EU-hozzájárulás azonnali felszabadítása a mechanizmus javára, a hetedik EK-keretprogram jogalapjában meghatározott feltételekkel (*1. ajánlás*),
 - további legfeljebb 500 millió EUR összegű EU-hozzájárulás a mechanizmushoz a 2011–2013. időszakra, a hetedik EK-keretprogram „Együtműködés” egyedi programja és/vagy a hetedik keretprogramon kívüli források terhére (*5. ajánlás*),
 - rülirozó jellegű európai uniós pénzügyi hozzájárulás a 2013 végéig jelentkező kereslet mértékéhez igazodva (*7. ajánlás*),
 - lehetséges jobbitások néhány, már támogatott célcsoport esetében (kkv-k, kutatási infrastruktúra) egyrészt különös megoldások bevezetésével, másrészt a kockázatmegosztás rendjének módosításával (*2., 3. és 4. ajánlás*),
- a következő, 2013 utáni programozási időszakra vonatkozóan:
 - a mechanizmus folytatása és kiterjesztése mind összegét, mind célterületét tekintve („megújított mechanizmus”), erre a célra elkülönített, legalább 5 milliárd EUR összegű, rülirozó jellegű európai uniós pénzügyi hozzájárulás mellett (*7., 9. és 10. ajánlás*),
 - meg kell célozni a meglévő/jövöbeni európai uniós finanszírozási eszközök bizonyos fokú racionalizálását (az erőfeszítések átfedéseinek kiküszöbölésére és a szinergiák biztosítására – *6. ajánlás*),
 - rendszeres monitoring biztosítása (*8. ajánlás*).

4.3. A Bizottság válasza

A Bizottság üdvözli a független szakértői csoport részletes és alapos elemzését.

Tekintettel arra, hogy a mechanizmus kedvező időközi értékelése előfeltétele a hetedik keretprogram költségvetéséből a mechanizmus működéséhez nyújtott hozzájárulás második, a

előnyeit élvező projektek 18 EU-tagállamra és két társult országra terjednek ki. A mechanizmus működési adatai 2010 szeptemberéig: 8,1 milliárd EUR jóváhagyott kölcsön 82 projektre, 5,3 milliárd EUR aláírt kölcsön 54 projektre.

2011–2013. időszakra szóló, 500 millió EUR összegű részlete rendelkezésre bocsátásának, a Bizottság megállapítja, hogy ezen összeg rendelkezésre bocsátását mind a mechanizmus értékelését végző szakértői csoport (*1. ajánlás*), mind pedig a hetedik keretprogram időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport nyomatékosan ajánlotta. Az EU 2011. évi költségvetésének megszavazásával a Tanács és az Európai Parlament már megadta az elvi beleegyezését a második részlet rendelkezésre bocsátásához (250 millió EUR 2011-re). A Bizottság mindazonáltal felkéri a két intézményt, hogy – egyetértése esetén – még 2011 folyamán adjon hivatalosabb formában is választ a teljes időszakra (2011–2013) vonatkozóan.

A Bizottság teljes mértékben támogatja a szakértői csoport 2., 3. és 4. ajánlását, melyek a mechanizmusban jelenleg alulreprezentált csoportok (kkv-k, egyetemek/kutatószervezetek, kutatási infrastruktúrák) igényeinek kielégítésével foglalkoznak. A Bizottság és az EBB között már jelenleg is folynak technikai jellegű egyeztetések az e célok elérését lehetővé tevő konkrét megoldások és újfajta stratégiák azonosításáról, ideértve különösen a kockázatmegosztás rendjének módosítását, a portfóliószemléletet, a kockázati szintek növelését és a sajáttőke-finanszírozás kérdését. Az egyeztetések nyomán már 2011 első felében módosulni fog a mechanizmus alkalmazásáról a Bizottság és az EBB között létrejött megállapodás.

A Bizottság üdvözli a szakértői csoportnak a következő (2013 utáni) programozási időszakra vonatkozóan megfogalmazott ajánlásait. A Bizottság megállapítja, hogy a csoport ajánlásai összhangban vannak az innovatív Unióról közzétett közleményben¹⁵ a finanszírozáshoz jutás feltételeinek javítása, a magánszektorból származó finanszírozás nagyarányú fellendítése és az innovációt segítő újszerű pénzügyi megoldások nagyobb fokú igénybevétele kapcsán kitűzött célokkal.¹⁶ Jelenleg folyik annak elemzése, hogy milyen konkrét megoldások révén lehetne finanszírozni a mechanizmus célterületének oly módon történő kiterjesztését, hogy mind a kutatási-fejlesztési, mind az innovációs projektek esetében növekedjék a kockázattávállalás mértéke, valamint hogy az EU hogyan finanszírozhatja és támogathatja egyes új, ambiciózus célkitűzéseinek (például a SET-tervben foglaltak) megvalósulását, ideértve az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezéseit is, különös tekintettel a digitális menetrendre és az erőforrás-hatékony Európára vonatkozó elképzelésekre. A Bizottság és az EBB-csoport jelenleg dolgozik azoknak a hatékony, eredményes és racionálisan felhasználható, szakpolitikákon átívelő pénzügyi eszközöknek a kialakításán, melyek különösen a kutatást, a technológiafejlesztést és az innovációt segíthetik.

Végül a Bizottság egyetért a szakértői csoport azon ajánlásával is, hogy a mechanizmus működését rendszeres monitoringnak kell alávetni, és ennek érdekében 2011-ben konkrét lépéseket is tenni fog.

¹⁵ COM(2010) 546, 2010. október 6.

¹⁶ Ezt a kérdéskört „Az Európa 2020 keretei közötti intelligens növekedéshez hozzájáruló regionális politika” című bizottsági közlemény (COM(2010) 553, 2010. október 6.) is hangsúlyozza.